

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

В УКРАЇНІ

№ 10, липень 2010

Зміст

Новини місяця	3
ТЕМА МІСЯЦЯ: Митний союз, СОТ і ЗВТ з ЄС	5
Інтеграційні процеси – історична реальність	5
Митний союз по-російськи	7
Фальшивий вибір Україні не потрібен	10
Від принципів колонізації до принципів інтеграції	12

Редакційна рада

Гаспар БЕРГМАН

Керівник Секретаріату, Седеркопінгський процес, Київ

Віра НАНІВСЬКА

Директор МЦПД

Ніку ПОПЕСКУ

Дослідник, Європейська Рада зовнішніх відносин

Ольга ШУМИЛО

Член Наглядової Ради МЦПД

Автори

Володимир ГРАНОВСЬКИЙ,

Віра НАНІВСЬКА

Над текстом працювали

Максим БОРОДА, Ірина ПАТРОНИК

Дослідження

Ігор ЖОВКВА, Маргарита РАСЦЬ,

Роман БАСАЛИГА

Переклад

Лідія ВОЛЯНСЬКА

Літературне редагування

Надія ЦІСИК

Верстка

Наталія ПОГОРСЛОВА

e-mail: office@icps.kiev.ua
www.icps.com.ua/eng

Новини місяця

Бюджетний кодекс: децентралізація та консолідація

На початку липня Верховна Рада прийняла нову редакцію Бюджетного кодексу. Ця подія залишилася майже не зауваженою широким загалом і не викликала такої бурхливої суспільної дискусії та масового опору, як проект Податкового кодексу минулого місяця. Втім, оцінки недавніх змін до бюджетного законодавства були так само неоднозначні.

Бюджетний кодекс посилить самостійність місцевих бюджетів...

Здавалося б, нова редакція Бюджетного кодексу цілком відповідає передвиборчим обіцянкам Віктора Януковича та стратегічному курсу Партії регіонів на посилення самостійності місцевих бюджетів. За словами Прем'єра Миколи Азарова, вісім загальнодержавних податків і зборів передано на місцевий рівень. Крім того, за місцевими бюджетами закріплено право розподіляти 25% загальнодержавного податку на прибуток.

... проте обмежить їх здатність до запозичень

Однак не всі представники місцевого самоврядування підтримують бюджетні нововведення. Найбільш критиковане — суттєве обмеження права місцевих бюджетів залучати зовнішні запозичення. До наявних раніше вимог додалися також обмеження обсягу боргу та обсягу надання гарантій. Міста фактично позбавлено можливості самостійно залучати фінансування під реалізацію масштабних інфраструктурних проектів. Бюджетний розподіл "з кейсами до Києва" не дає жодної надії на модернізацію муніципальної інфраструктури.

Тенденція до "консолідації", що приховує ліквідацію демократичної норми розділення гілок влади, не оминула і бюджетне законодавство. Ще однією новацією до Кодексу стало розширення повноважень Президента та уряду в рамках бюджетного процесу. Бюджетну резолюцію, що раніше мала бути схвалена Верховною Радою, замінено на бюджетну декларацію, яка такого схвалення вже не потребує. Право Президента накладати вето на закон про державний бюджет трансформовано в можливість відправити його на повторний розгляд. Це означає виключення з бюджетного процесу "неефективних" обговорень і перехід до швидкого вискоєфективного прийняття рішень, які не можуть бути опротестовані.

Право вибору

Місцеві вибори повернули до змішаної системи

10 липня 2010 року Верховна Рада схвалила нову редакцію Закону "Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів". Відтепер місцеві вибори мають відбуватися за мажоритарно-пропорційною системою без участі блоків політичних партій. Висувати свої кандидатури зможуть лише представники

партій, осередки яких зареєстровано в конкретному місті, районі чи селі не менше, аніж за рік до виборів.

Зміни до виборчого законодавства стали наслідком суспільно-політичного консенсусу про неефективність пропорційної виборчої системи на рівні місцевих рад. Тепер крім пізнаваного політичного бренду учасникам виборчих перегонів потрібно буде продемонструвати здатність вирішувати проблеми своїх виборців.

*Новий закон
грає проти
конкурентів
влади*

Критики звинувачують авторів нового закону у спробі ослабити позиції політичних конкурентів. Заборона на участь блоків політичних партій ускладнить життя Блоку Юлії Тимошенко та Блоку Литвина. Вимога щодо часу реєстрації партійних осередків, а також формування виборчих комісій лише з представників партій, представлених у парламенті, суттєво обмежать можливості нових політичних сил, зокрема Сильної України Сергія Тігіпка та Фронту змін Арсенія Яценюка.

Пастирський візит

Відповідно до Конституції, церкву в Україні відокремлено від держави. Втім, і минулий, і нинішній президенти ніколи не стояли осторонь церковних справ і завжди займали в них активну позицію. Міжконфесійний діалог, розпочатий Віктором Ющенком, за Віктора Януковича набуває нових рис, але перший пункт його порядку денного лишається незмінним — розкол між Київським і Московським патріархатами. Нагальність цього питання по обидва боки українсько-російського кордону підтверджує вже третій візит до України Патріарха Московського та всієї Русі Кирила з моменту його обрання на престол 2009 року.

*Боротьба
за українську паству
набуває політичного
забарвлення*

Наміри Святійшого щодо підпорядкування українського православ'я Московському патріархату легко вкладаються в канву останніх інтеграційних тенденцій у відносинах двох держав. Утім, до справ державних також додається відчутний особистісний чинник. З одного боку, Президента Віктора Януковича та Патріарха Кирила пов'язують давні та тісні взаємини. З іншого, за свідченнями аналітиків, російське політичне керівництво не в захваті від самостійного, активного та публічного голови Російської Православної Церкви. Отже, боротьба за українську паству набуває політичного забарвлення не тільки для Києва, а й для Москви.

Тема місяця

Митний союз, СОТ і ЗВТ з ЄС

Інтеграційні процеси – історична реальність

Інтеграційні процеси були властиві всім часам і народам. Як тільки з'явилися перші держави, вони одразу почали взаємодіяти між собою, а отже інтегруватися. З погляду цілей війна та торгівля були лише інструментами інтеграції.

Уся історія людства – історія імперій. Перша та Друга світові війни, розпад колоніальних імперій, Радянський та Європейський союзи – це лише деякі з найбільш значущих прикладів інтеграційних проектів глобального масштабу за останнє століття. Результатом став зсув від традиційної моделі відносно самодостатньої національної держави – колонії чи метрополії – в бік формування наддержав як центрів конкурентних інтеграційних об'єднань.

Реальні та перспективні зони впливу таких наддержав дослідники геополітичних тенденцій розмежували вже давно. Українські аналітики розглядають лише одну площину вибору для України – Росія або ЄС. Для України визначається суто пасивна роль приєднання до когось з однієї єдиної причини – вона сама не може бути імперією.

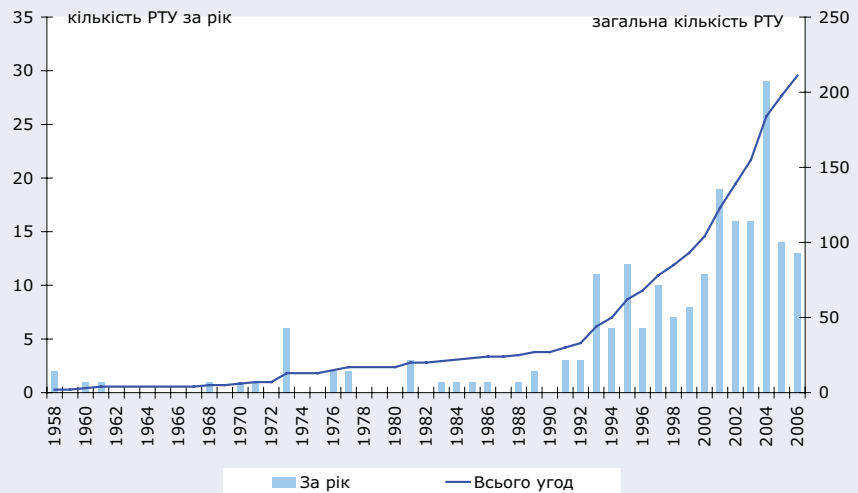
*Інтеграційна
роль України –
вирішальна*

Тим часом на Заході щонайменше дві видатні особи – Жак Кретьєн і Збігнев Бжезінський – говорили про вирішальну інтеграційну роль України незалежно від її бажання та розуміння. Україна перебуває між двома інтеграційними центрами. Хоча вона не має жодних амбіцій супердержави, але, на переконання Жака Кретьєна, саме від України залежить, яким буде через 30 років євразійський простір: китайською гегемонією на кордоні з Європою чи потужною євроатлантичною демократичною спільнотою до сьогоденного кордону з Китаєм¹. Збігнев Бжезінський зазначав, що будь-яке нове євразійське об'єднання держав, що утвориться навколо Росії, але без незалежної України, з кожним роком неминуче ставатиме менш європейським та більш азійським².

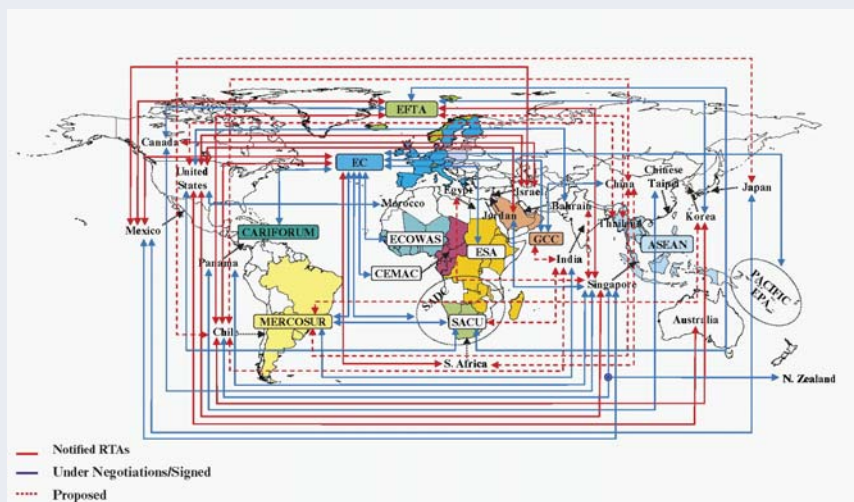
¹ Виступ Ж. Кретьєна на першому саміті YES.

² З. Бжезінський. Велика шахівниця.

Діючі торговельні угоди за дату набрання ними чинності та статусом

Джерело: www.wto.org

Джерело: *The changing landscape of Regional trade agreements*, Jo-Ann Crawford, Roberto V. Fiorentino, WTO Discussion Paper No 8, 2005

Принципи ЄС дають змогу зберегти баланс інтересів

Багатовікова історія взаємної інтеграції та особлива інтенсивність цих процесів у XX – XXI століттях допомогли напрацювати ефективні інтеграційні принципи та механізми, що дають змогу зберегти баланс інтересів і впливу між різними учасниками інтеграційних об'єднань. ЄС – класичний приклад такого "принципового" інтеграційного проекту.

Величезний історичний досвід – найкращий аргумент на користь непохитного дотримання європейських принципів. Вони є запорукою стабільності інтеграційного об'єднання та його здатності протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам. Натомість порушення їх приховує загрози для

*Падіння ВВП
на 15% робить
соціальні процеси
неконтрольованими*

обох сторін. Результатом цього стають конфлікти між державами та громадянські війни, суспільний безлад і диктаторські режими.

Найбільш гостро такі проблеми постають за часів економічного спаду. За деякими дослідженнями, стрімке падіння національного ВВП будь-якої країни на більш як 15% робить соціальні процеси неконтрольованими та може мати наслідком суспільний вибух. Історичних прикладів чимало: прихід нацистів до влади у Німеччині, жовтнева революція в Росії, розпад Югославії тощо. Безумовно, достатньо обнадійлива динаміка відновлення української економіки наразі унеможливує подібний перебіг подій. Утім, невирішені структурні проблеми разом із складною економічною ситуацією в Європі не дають підстав говорити про економічну кризу в минулому часі.

Митний союз по-російськи

*Росія продовжує
“збирання земель”*

Росія не полишає своєї давньої ролі локомотиву інтеграційних процесів на пострадянському просторі та продовжує “збирання земель”. У липні 2010 року вона просунулася на крок уперед у цьому напрямку початком функціонування Митного союзу у складі Росії, Білорусі та Казахстану.

Здавалося б, класична назва інтеграційного утворення, визначення якої міститься в кожному підручнику з міжнародної економіки, не лише місце для творчості його упорядників. Відповідно до визначення СОТ, митний союз — це єдина митна територія, що передбачає скасування всіх митних зборів та обмежень між країнами-членами, запровадження єдиного митного тарифу щодо товарів третіх країн і реалізацію спільної зовнішньоторговельної політики. На папері таке ж розуміння цього питання демонструють члени нового Митного союзу.

Проте домовленості про умови функціонування нового інтеграційного утворення містять таку кількість винятків і нерегульованих питань, що від митного союзу там лишилася лише одна назва. Згідно з підписаними документами існує більш як 400 винятків до домовленості про вільний рух товарів. Крім того, буде збережено митний контроль на кордонах між країнами-членами, а також нетарифні торговельні обмеження, тобто квоти та субсидії. Зокрема Росія зберегла мито на експорт нафти та нафтопродуктів до Білорусі, а Білорусь — мито на транспортування російської нафти своєю територією.

Новостворений Митний союз не вимагає дотримання єдиної митної політики від країн-учасниць. Зазвичай питання щодо використання інструментів торговельного захисту мають належати до повноважень єдиного наднаціонального органу, який власне і створюється для того, щоб координувати спільну митну політику. Втім, у випадку з Росією, Білоруссю та Казахстаном останнє слово лишається за їхніми урядами.

*Російський
митний союз
не може вважатися
митним*

Отже, митний союз між Росією, Білоруссю та Казахстаном не може таким вважатися, оскільки не відповідає низці ознак і принципів цього об'єднання. Навіть більше, новостворене інтеграційне утворення не є зоною вільної торгівлі — найпростішої з усіх форм інтеграції, — адже не забезпечує скасування внутрішніх митних зборів і тарифів під час імпорту товарів.

Цікаво, що це визнають і самі ініціатори цього проекту. Так, прем'єр-міністр Володимир Путін не раз заявляв, що скасування всіх обмежень у торгівлі з Росією, тобто повноцінна зона вільної торгівлі, можлива тільки за умови створення економічного простору. За класичною логікою інтеграційних процесів це все одно, що захищати дисертацію, не тільки не отримавши диплома, а й навіть не закінчивши школи.

Категорії "зона вільної торгівлі", "митний союз" "єдиний економічний простір" за таких обставин втрачають свій економічний зміст. Митний союз у розумінні Москви має дві основні риси, які розкривають його політичну суть.

*У митному союзі
Росія отримує
контрольний пакет
акцій*

По-перше, у цьому 170-мільйонному євразійському просторі Росія отримує контрольний пакет акцій. Розподіл голосів у наднаціональному органі — Комісії митного союзу — такий: Росія — 57%, Білорусь і Казахстан — по 21,5. Рішення приймаються двома третинами голосів, тобто Росія завжди має можливість заблокувати будь-яке з них.

Спірні питання мають розглядатися на рівні вищих органів митного союзу — міждержавних рад голів урядів і голів держав, де рішення приймаються консенсусом. Утім, якщо Москва спромоглася переконати Мінськ і Астану погодитися на такі умови функціонування нового інтеграційного утворення, ніщо не заважатиме їй і надалі забезпечувати прийняття партнерами по союзу "правильних" рішень.

Ще відвертіша схема розподілу митних зборів у межах союзу, які, до речі, становлять суттєву частину надходжень до державних бюджетів усіх трьох країн. Наразі Росія та Казахстан погодилися на таку пропорцію: Росія — 86,5%, Казахстан — 8,5%, Білорусь — 5%. Незгода Білорусі та її торги за додаткові 0,3% митних зборів видаються скоріше обговоренням умов капітуляції, а не рівноцінної співпраці.

До речі, подібні принципи гегемонії розподілу голосів існували і в попередніх інтеграційних проектах, ініційованих Москвою на пострадянському просторі. Так, в ЄврАзЕс, у рамках якого функціонує новий митний союз, кількість голосів розподілено таким чином: Росія — 40%, Білорусь, Казахстан та Узбекистан — по 15%, Киргизстан і Таджикистан — по 7,5%. Рішення традиційно приймаються двома третинами, тобто 66% голосів. Отже, без згоди Москви знову неможливо прийняти жодне рішення.

*Договір
про створення
Митного союзу
підписано 1995 року*

Другою особливістю митного союзу по-російськи є надзвичайна гнучкість у застосуванні його принципів. Наприклад, країни-учасниці зберігають торговельні бар'єри для найбільш значущих товарів, зокрема енергоносіїв.

Інтеграційна ідея, форсовану реалізацію якої українці зараз спостерігають затамувавши подих, визривала в головах російського керівництва не один рік. Останні події — це лише чергова спроба реанімації інтеграційного динозавра, який мирно спав паперовим сном з самого часу своєї появи на світ далекого 1995 року, коли було підписано договір про створення Митного союзу Білорусі, Казахстану, Киргизстану і Росії.

З плином часу цей віртуальний проект набув нових форм та еволюціонував з початку в ЄврАзЕс 2000 року, а потім в ЄП 2003 року. Нові назви не додали ініціативам життєвих сил. Вони існували не як дієві механізми регіональної співпраці, а радше як нагадування про те, що Росія залишає за собою роль інтеграційного центру на пострадянському просторі.

Інтеграційні ініціативи РФ

Дата створення	Назва	Склад	Участь України
Грудень 1991	СНД	Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизія, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменія, Узбекистан, Україна	Бере участь як держава-засновник і держава-учасник, проте не є членом (не підписувала статут СНД)
Вересень 1993	Економічний союз (ЕС)	Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизія, Молдова, Росія, Таджикистан, Узбекистан, Україна	Бере участь на правах асоційованого члена, Договір про створення ЕС не підписала
Січень 1995	Митний союз (МС)	Білорусь, Казахстан, Киргизія, Росія	Не бере участі

Дата створення	Назва	Склад	Участь України
Жовтень 2000	Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС)	Білорусь, Казахстан, Киргизія, Росія, Таджикистан	Бере участь як спостерігач
Вересень 2003	Єдиний економічний простір	Білорусь, Казахстан, Росія, Україна	Бере участь із застереженнями

Фальшивий вибір Україні не потрібен

Москва однозначно дала Києву зрозуміти, що "крутий поворот" у відносинах України та Росії, якого так прагнув Віктор Янукович, веде до Митного союзу. Правила ввічливості вимагають, щоб на відверте запрошення Володимира Путіна вступати до Митного союзу було надано не менш відверту відповідь. Утім, керуючись законами дипломатії, офіційний Київ не поспішає розставляти крапки над "і".

13 лютого 2010 року новообраний Президент України заявив, що він позитивно оцінює ідею приєднання до митного союзу з Росією³. Втім, вже за два з половиною місяці, 27 квітня на сесії ПАРЕ, це не завадило Віктору Януковичу стверджувати: "... входження до Митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану сьогодні є неможливим"⁴.

Заступник Голови Комітету Верховної Ради у закордонних справах Леонід Кожара пояснює: "Україна може увійти в Митний союз на принципах різношвидкої інтеграції... Україна може інтегруватися в Митний союз з іншою швидкістю та на інших принципах, ніж Казахстан і Білорусь"⁵. Віце-Прем'єр Сергій Тігіпко додає: "Росія та Україна повернуться до питання митного союзу одразу після того, як Росія вступить у СОТ, а Україна отримує угоду про асоціацію"⁶.

Вступ до Митного союзу унеможлиблює створення ЗВТ з ЄС...

Дилема, яка змушує нервувати українців, полягає у неможливості одночасного вступу до Митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном і створення Зони вільної торгівлі з ЄС. Позицію Євросоюзу чітко озвучив представник Єврокомісії Гью Мінгареллі: "Якщо Україна повинна буде долучитися до цього Митного союзу, стане надзвичайно важко для цієї країни сформувати зону вільної торгівлі з ЄС".

Справді, незважаючи на всю умовність назви "митний союз" для спільного інтеграційного проекту Росії, Казахстану і Білорусі, приєднання до ньо-

³ За даними інформаційного агентства "Форум".

⁴ За даними інформаційного агентства "УНІАН".

⁵ <http://project.ukrinform.ua/news/16580/>

⁶ За даними wto.in.ua

*...і суперечить
вимогам СОТ*

го України безумовно поставить хрест на її євроінтеграційних сподіваннях, навіть таких поміркованих, як зона вільної торгівлі з ЄС. А вже формування митного союзу означатиме, що Україна приєднається до спільних зовнішніх тарифів трьох країн, торгівля яких ЄС дуже мало лібералізована.

Навіть більше, вступ України до Митного союзу також суперечить її зобов'язанням як члена СОТ. Правила цієї торговельної організації вимагають, щоб рівень захисту ринків у митному союзі не перевищував рівня захисту ринків країн до його створення. Тобто єдиний тариф Митного союзу не може бути вищим за ті умови, на яких Україна вступила до СОТ. Така ситуація малоймовірна, зважаючи на те, що наразі митний тариф новоствореного союзу на 92% складається з митних зборів Росії.

Оцінки вигод і втрат України від вступу до митного союзу є різними. Російські експерти⁷ підраховали, що приєднання до митного союзу означатиме для України 3–5% додаткового зростання ВВП на рік. Проте Віктор Пинзеник⁸ говорить про щорічні втрати в 1 млрд доларів США з державного бюджету внаслідок недоотримання митних зборів. Безперечно, і той, і інший погляди мають під собою реальну основу. Втім, умови розподілу митних зборів між членами союзу та той факт, що надходження від них становлять лівову частку доходів державного бюджету України, змушують з обережністю поставитися до цієї інтеграційної ініціативи.

*В Україні домінує
хибне уявлення
про неминучість
вибору між Росією
та ЄС*

Домінантною парадигмою української зовнішньої політики є неминучість вибору між ЄС і Росією. З огляду на це хибне уявлення активізація роботи українського уряду на російському інтеграційному полі автоматично сповільнює рух у європейському напрямі.

Незважаючи на оптимістичні заяви Президента про укладання Угоди про асоціацію вже до кінця цього року, перспективи приєднання України до зони вільної торгівлі з ЄС стають дедалі невизначенішими. Переговори загальмували як тільки перейшли від обговорення загальних питань до узгодження конкретних зобов'язань. Лобісти стимулюють українських переговорників не зрушувати ані на крок, ховаючись за національними інтересами. У результаті неузгодженими лишаються позиції сторін у таких сферах:

- Географічні зазначення місця походження товару — Україна захищає *Советское "шампанське"* та Закарпатський "коньяк" наче національне надбання, хоча всі розуміють безперспективність цього протистояння.

*Переговори з ЄС
про створення ЗВТ
загальмували*

⁷ Дані наведено з виступу Кирила Дмитрієва, президента фонду Icon Private Equity на громадських дебатах, організованих фондом "Ефективне управління".

⁸ Інтерв'ю В. Пинзеника "Українській правді": <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/04/2/4904589/>.

- Сільське господарство, санітарні та фітосанітарні норми — наше найслабше місце в переговорах, тому що ця сфера потребує найбільших змін.
- Тарифна політика — до прикладу, Україна прагне захистити неіснуючих національних виробників автомобілів, напевно як культурно-етнічну спадщину.
- Державні закупівлі — новий закон так само не відповідає базовим європейським вимогам, як і попередній.

Від принципів колонізації до принципів інтеграції

*Митний союз
не є інструментом
економічної
інтеграції*

Аналіз принципів, закладених в основу Митного союзу Росії, Білорусі, Казахстану, та умов його функціонування дає всі підстави стверджувати, що він є не митним союзом, а інструментом зовсім іншого типу. Нижче наведемо принципи, за якими вибудовувалась колоніальна політика європейських держав XVIII — XIX століть:

- Оптимізація торговельних шляхів і ринків збуту, ліквідація посередників.
- Убезпечення торгівлі через уніфікацію правового поля та торговельної політики.
- Доступ до дешевшої робочої сили для важкої та непрестижної роботи.
- Випробування та відпрацювання нових методик та інструментів управління.
- Втручання в місцеві конфлікти та використання в них військової сили задля підтримання боєздатності армії.
- Мовна та культурна експансія.
- Поглинання та експлуатація економічних активів.
- Нав'язування міжнародних угод і домовленостей щодо єдиної політики, концесії, "оренди" тощо.

*Росія вибудовує
колоніальні відносини
на пострадянському
просторі*

З позиції "метрополія-колонії" стає зрозумілим, який тип відносин вибудовує Росія з країнами своєї зони впливу, до яких, зі щораз більшими на це підставами, вона зараховує також і Україну.

Проте агресивний інтегратор не означає — інтегратор успішний. Александр Македонський, Чингісхан, Наполеон Бонапарт, Адольф Гітлер,

Йосиф Сталін мали грандіозні завойовницькі інтеграційні проекти. Втім, проіснували вони не набагато довше за життя своїх авторів.

Куди довготривалішими і вигіднішими для країн є торговельні інтеграційні проекти. Найкраще підтвердження того — існування такого міжнародного феномену, як Британська Співдружність, що досі об'єднує більшу частину колишніх колоній Британської імперії, які перетворилися в сильні, незалежні країни.

*У сучасному світі
колоніальні відносини
неефективні*

Утім, колоніальні імперії розпалися півстоліття тому. Причина — неефективність колоніальних відносин у сучасному глобалізованому світі. Ця неефективність стосується і колоній, позбавлених можливості самостійно розвиватися та вільно розпоряджатися власними ресурсами, і метрополій, що з часом змушені на підтримання ладу у колоніях спрямовувати більше ресурсів, аніж отримують від них. У результаті — неминучий розпад колоніальної імперії, що приховує ризики соціальних потрясінь і конфліктів для обох сторін.

*Євросоюз —
єдине об'єднання,
що пройшло всі
етапи інтеграції*

Це давно вже зрозуміли європейські країни, які вибудовують взаємовідносини на принципах балансу інтересів. Нині Євросоюз — це єдине реально існуюче міжнародне об'єднання, що пройшло всі етапи інтеграції від зони вільної торгівлі до монетарного союзу та продовжує рухатися далі.

Причиною такого успіху та життєздатності є безумовне дотримання правил інтеграції, коли назви "зона вільної торгівлі" та "митний союз" мають свій прямий економічний зміст, а не стають політичними проектами. Відповідно дискусія про подальшу інтеграцію України на пострадянському просторі має розвиватися не у форматі торгів за преференційні ціни на енергоносії, а з погляду європейських інтеграційних принципів. Перш ніж вести мову про формування митного союзу, має бути створена повноцінна зона вільної торгівлі між Україною та Росією, яка, до речі, не суперечить ані вимогам СОТ, ані євроінтеграційним намірам України.

Українська владна верхівка прекрасно розуміє все, що насправді відбувається з інтеграційними процесами в Україні. Питання не в спроможності українців. Український уряд має всі необхідні організаційні, інтелектуальні та вольові якості. Питання в усвідомленні ціни нероблення та руйнівних довгострокових наслідків для всіх учасників і з українського, і з російського боку. Рецидив гіпнотичного стану, в який вводять Київ чари Москви, перетворився на синдром підпорядкування невідомому і неіснуючому сьогодні центру. З цього погляду роль активної жертви інтеграції по-російськи, яку завзято взяла на себе опозиція, нічим не краще за позицію пасивного спільника, нав'язану владі.

Приховані мотиви інтеграції в нереальний митний союз є передусім проблемою Росії, а не України. Ілюзія нинішньої вигоди для всіх країн, які вибирали такі короткі та обманні шляхи інтеграції, закінчиться катастрофою.

*“Вибух” України
Росія не переживе*

Україна нині має у своїх руках усі важелі впливу на якість інтеграції з Росією. Активна позиція, називання речей своїми іменами, послідовне планування та виконання всіх необхідних кроків принесуть обом сторонам найбільшу вигоду. Зближення Росії з Європою та США можливе тільки за умов регіональної інтеграції на євроатлантичних принципах.

Росія інерційно іде шляхом європейських країн XVIII-XIX століть, і створює собі міни сповільненої дії на всьому периметрі власного кордону: Грузія, Киргизстан, Казахстан і Білорусія. Зараз Москва наполегливо працює над створенням найбільшої міни – України, вибух якої Росії буде дуже важко пережити.

Росія є найбільшим інтеграційним центром на Євразійському просторі. Вона втілює цю особливу місію вже багато століть. Але часи змінюються і те, що працювало раніше, сьогодні є нищівним.

Росія має стратегічну спроможність планувати і реалізовувати свої плани. Вона має збалансовані відносини з ключовими центрами сили, входить до найбільших світових інтеграційних об'єднань (G8, G20, ШОС). Слабким місцем Росії є нереформована система державного управління, яка сьогодні відіграє вирішальну роль у інтеграційних процесах, що здійснюються за подвійними стандартами. Зараз Росія має унікальний шанс відпрацювати з Україною нову інтеграційну платформу сформовану на основі європейських принципів.